

Вариантите в Паневритмията: "Колко сме доволни"

Румен Бакалов, DOBROTO.ORG

Един от въпросите, разискван на Рилския семинар по Паневритмия от 11 до 14 август 2016 г., бе как трябва да се играе упражнението "Колко сме доволни" според оригиналното описание в публикуваната през 1938 г. книга "Паневритмия" от Беинса Дуно. Причината да се постави този въпрос бе забелязването на съществено различие между движенията от това описание и двата най-разпространени сега варианта:

- a) [на духовно общество "Бяло братство" \(ОбББ\);](#)
- b) [на "Институт за изучаване и прилагане на Паневритмията" \(ИИПП\).](#)

1 Съответствие между строежа на музиката, текста и движенията на оригиналното описание.

В структурно отношение това упражнение се състои от две части, които условно означаваме като част А (съответства на първия куплет) и част Б (съответства на втория куплет). В статията [„Изследване на строежа и съответствието между формите на музиката, словото и движенията в упражнението „Колко сме доволни“](#) е направен структурен анализ на кратката 64 тактова версия на музиката и текста, публикувани в „Паневритмия – песни на хармоничните движения“ от 1941 г. и описанието на съответните движения от изданието „Паневритмия“ от 1938 г. **Показано е, че и при двете части на това упражнение има съответствие в структурата на музика, поетичен текст и движения, както следва:**

- **Между музиката и поетичния текст** има взаимно еднозначно съответствие на всички структурни нива: фраза, изречение, период-куплет, част
- **Между музика и движения**

На ниво **фраза и изречение** - *съответствието е еднозначно от музика към движения.*

В част А на упражнението има съответствие между **фраза и танцово движение**, между **изречение и проста танцова комбинация**. В част Б няма такава съответствие.

На ниво **музикален период** - *съответствието е взаимно еднозначно:*

- между **музикален период А** и **сложна танцова комбинация ТК_А**;
- между **музикален период Б** и **сложна танцова комбинация ТК_Б**.

На ниво **част** - *съответствието е взаимно еднозначно:*

- между **Част А** (два пъти период А) и **Първа фигура** (два пъти ТК_А);
- между **Част Б** (два пъти период Б) - **Втора фигура** (два пъти ТК_Б).

- **Между текст и движения:**

На ниво **фраза и изречение** - *съответствието е еднозначно от текст към движения*

Съответствие има за първия куплет: **фраза - танцово движение, изречение – проста танцова комбинация**, но не за втория.

На ниво куплет - съответствието е взаимно еднозначно:

- между първи куплет и сложна танцова комбинация ТК_А;
- между втори куплет - сложна танцова комбинация ТК_Б.

На ниво част - съответствието е взаимно еднозначно:

- между Част А (два пъти първи куплет) - Първа фигура (два пъти ТК_А);
- между Част Б (два пъти втори куплет) - Втора фигура (два пъти ТК_Б).

2 Сравнение на движенията от първата част на оригиналното описание на упражнението с вариантите на ОБББ и ИИПП.

Ето как са описани движенията на първата част на упражнението в изданието от 1938 г.

24. Колко сме доволни. МУЗИКА: „КОЛКО СМЕ ДОВОЛНИ“.

Изходно положение.

Играчите по двама въ кръгъ, обърнати въ дѣсно. Ръцетѣ на кръста съ палеца назадъ, нозетѣ прибрани.

Ходъ на движенията.

1. Ръцетѣ оставатъ на кръста. Стѣпка напредъ съ дѣсния кракъ.
2. Ръцетѣ оставатъ на кръста. Стѣпка напредъ съ лѣвия кракъ.
3. Ръцетѣ си оставатъ на кръста. Стѣпка напредъ съ дѣсния кракъ. Едновременно лѣвиятъ на мѣсто леко се дига въ въздуха.

4. Ръцетѣ си оставатъ на кръста. Тежестъта на тѣлото пада върху лѣвия кракъ, който си остава на мѣсто. Едновременно дѣсниятъ на мѣсто леко се дига въ въздуха.

(Точки 3 и 4 можемъ да ги наречемъ люлѣйна стѣпка на дѣсния и лѣвия кракъ).

Стѣпване на дѣсния кракъ и повтаряне на точки 1 — 4.

От хипервързките по-долу можете да видите видеозаписи на:

- [първата част на варианта на ОБББ](#);
- [първата част на варианта на ИИПП](#).

Движенията и на двата варианта напълно съответстват на оригиналното описание, ако се приеме, че една точка от описанието отговаря на един такт от музиката и се добави, че тези четири точки се изпълняват всичко четири пъти, т.е. имаме всичко 16 такта времетраене на първата част на упражнението. **За тези 16 такта се правят всичко 8 стъпки напред** (тъй като има люлейни стъпки на място).

3 Сравнение на движенията от втората част на оригиналното описание на упражнението „Колко сме доволни“ с вариантите на ОБББ и ИИПП.

Ето как са описани **движенията на втората част на упражнението** в изданието от 1938 г.

5. Вжтрешнитѣ рѣце на двойкитѣ заловени нагоре и съ замахъ напредъ, а вѣншнитѣ рѣце сѣщо съ замахъ правятъ полукръжгово движение отдолу напредъ нагоре. Едновременно стѣпваме на дѣсния кракъ, а лѣвиятъ на мѣсто леко се дига въ въздуха.

6. Дветѣ рѣце на двойкитѣ съ джгообразно движение минаватъ назадъ (разбира се, вѣншнитѣ сѣ свободни, а вжтрешнитѣ заловени). Едновременно тежестъта на тѣлото пада върху лѣвия кракъ, който си остава на мѣсто, а дѣсниятъ на мѣсто леко се дига въ въздуха.

7. Вжтрешнитѣ рѣце, които си оставатъ заловени, едновременно съ вѣншнитѣ свободни, правятъ полукръжгово движение отдолу напредъ нагоре. Въ сѣщото време стѣпване на дѣсния кракъ, а лѣвиятъ леко минава напредъ въ въздуха.

8. Рѣцетѣ правятъ подеъмъ още по-нагоре. Едновременно стѣпване съ лѣвия кракъ напредъ, а дѣсниятъ на мѣсто леко се дига въ въздуха.

9. Дветѣ рѣце на двойкитѣ съ джгообразно движение минаватъ назадъ (разбира се, вѣншнитѣ сѣ свободни, а вжтрешнитѣ заловени). Едновременно тежестъта на тѣлото пада върху дѣсния кракъ, който си остава на мѣсто, а лѣвиятъ на мѣсто леко се дига въ въздуха.

10. Вжтрешнитѣ рѣце, които си оставатъ заловени, едновременно съ вѣншнитѣ свободни, правятъ полукръжгово движение напредъ нагоре. Въ сѣщото време стѣпване на лѣвия кракъ, а дѣсниятъ леко минава напредъ въ въздуха.

11. Рѣцетѣ правятъ подеъмъ още по-нагоре. Едновременно стѣпване съ дѣсния кракъ напредъ, а лѣвиятъ на мѣсто леко се дига въ въздуха.

12. Дветѣ рѣце на двойкитѣ съ джгообразни движения минаватъ назадъ (разбира се, вѣншнитѣ сѣ свободни, а вжтрешнитѣ сѣ заловени). Едновременно тежестъта на тѣлото пада върху лѣвия кракъ, който си остава на мѣсто, а дѣсниятъ на мѣсто се дига въ въздуха.

Отъ 5. до 12. точки включително повтаряме още веднажъ.

От хипервръзките по-долу можете да видите видеозаписи на:

- [втората част на варианта на ОБББ;](#)
- [втората част на варианта на ОБББ, когато е в края на упражнението;](#)
- [втората част на варианта на ИИПП;](#)
- [втората част на варианта на ИИПП, когато е в края на упражнението.](#)

Съпоставката на видеозаписите с горното описание показва, че точки 5 и 6 от оригиналното описание не се изпълняват. Липсват стѣпката напред с десен крак и леко повдигане на левия на място в първия такт (точка 5) и в следващия такт стѣпването с левия крак на първоначалното му място (зад десния), пренасяне на тежестта на тялото върху него и повдигането на десния крак (т. 6), придружени с джгообразно залюляване на ръцете напред в първия такт и назад във втория.

Ето как изглежда *структурираното словесно хореографско описание* на втората част на упражнението за **варианта на ОБББ**. Индексът Б към номерата на описаните движения означава, че те принадлежат на част Б на упражнението. В скоби след описанието на движението във всеки такт е посочена точката от оригиналното описание, на която то отговаря.

Движение 1Б: 3 такта

Изходно положение – вътрешните ръце на изпълнителите в двойката са хванати, в лост назад-долу, а външните са успоредни на тях; тежестта на тялото е на левия крак, десният е леко вдигнат във въздуха пред левия.

Такт 1. Стъпване с десния крак пред левия, левият се изнася напред във въздуха; едновременно ръцете със замах се изнасят дъгообразно напред и нагоре. (**точка 7**)

Такт 2. Стъпване с левия крак напред, а десният на място леко във въздуха; ръцете продължават дъгообразното си движение нагоре. (**точка 8**)

Такт 3. Тежестта на тялото се пренася върху десния крак, който стъпва назад, т.е. на мястото, на което се е намирал при стъпването си в такт 1; левият на място леко се дига във въздуха. Ръцете се свалят с дъгообразно движение назад-долу, като вътрешните остават заловени. (**точка 9**)

Движение 2Б: 3 такта (огледално на Движение 1Б)

Изходно положение – вътрешните ръце на изпълнителите в двойката са хванати, в лост назад-долу, а външните са успоредни на тях; тежестта на тялото е на десния крак, левият е леко вдигнат във въздуха пред десния.

Такт 1. Стъпване с левия крак пред десния, десният се изнася напред във въздуха; ръцете със замах се изнасят дъгообразно напред и нагоре. (**точка 10**)

Такт 2. Стъпване с десния крак напред, а левият на място леко във въздуха; ръцете продължават дъгообразното си движение нагоре. (**точка 11**)

Такт 3. Тежестта на тялото се пренася върху левия крак, който стъпва назад, на мястото на което се е намирал при стъпването си в такт 1; десният на място леко се дига във въздуха. Ръцете се свалят с дъгообразно движение назад-долу, като вътрешните остават заловени. (**точка 12**)

Движение 3Б: 1 такт

Изходно положение – вътрешните ръце на изпълнителите в двойката са хванати, в лост назад-долу, а външните са успоредни на тях; тежестта на тялото е на десния крак, левият е леко вдигнат във въздуха пред десния.

На „раз“ и „два“ - стъпване с левия крак пред десния, десният се изнася напред във въздуха; ръцете със замах се изнасят дъгообразно напред и нагоре. (**точка 10**)

На „три“ - стъпване с десния крак напред, а левият на място леко във въздуха; ръцете продължават дъгообразното си движение нагоре. (**точка 11**)

Втора фигура – 16 такта

1-3 такт. Изпълнява се *Движение 1Б*

4-6 такт. Изпълнява се *Движение 2Б*

Горните 6 такта образуват една проста танцова комбинация, която ще означим с **ТК1Б**

7-12 такт. Повтаря се **ТК1Б**

13-15 такт. Изпълнява се първата половина на ТК1_Б (т.е. Движение 1_Б)

16 такт. Стъпка напред с ляв крак като едновременно ръцете се поставят на кръста.

Горните 16 такта образуват една сложна танцова комбинация ТК_Б. Тя се изпълнява при първото изсвирване на част Б на музиката и/или съответно изпяване на втория куплет. Състои се от една проста 6 тактова танцова комбинация, която се повтаря два пъти и половина за всичко 15 такта и завършва с един преходен такт за връзка към първата част на упражнението.

При второто изпълнение на част Б се изпълнява различна втора фигура. Разликата е само в последния такт, когато се изпълнява Движение 3_Б.

Втора фигура¹ – 16 такта

1-15 такт. Като в първата версия на фигурата.

16 такт. Изпълнява се Движение 3_Б

При сегашните варианти на упражнението **имаме две различни 8 тактови танцови комбинации** във втората му част **вместо двукратно повторение на една и съща** такава, както е в оригинала. На Фиг. 1 са съпоставени структурата на музика, текст и движения във втората част на упражнението „Колко сме доволни“ при първото изпяване на куплета във варианта на ОБББ. На Фиг. 2 пък е направено същото за второто изпяване на куплета.

Период / куплет - част Б

Изречение 1_Б | Изречение 2_Б

фраза 1_Б | фраза 2_Б | фраза 3_Б | фраза 4_Б

1 2 3 4 5 6 7 8

Сут-ринъ ми - ло слън-це по-сръ-ща-ме ра - но. То ни бла-го - сла - вя и жи-вотъ ни дѣ - вѣ.

Движения

точка 7 | точка 8 | точка 9 | точка 10 | точка 11 | точка 12 | точка 7 | точка 8 |

Движение 1_Б | Движение 2_Б | Част от Движение 1_Б

Танцова комбинация 1_Б (ТК1_Б) | Част от ТК1_Б

Фиг. 1 Вариант на ОБББ, първо изпяване на втори куплет. Съпоставка на структурата на музика, текст и движения във втората част на упражнението „Колко сме доволни“ при първото изпяване на куплета. Над петолинието е показана структурата на музиката и текста, а под него на движенията.

Фиг. 2 Вариант на ОБББ, второ изпяване на втори куплет. Съпоставка на структурата на музика, текст и движения във втората част на упражнението „Колко сме доволни“ при първото изпяване на куплета. Над петолинието е показана структурата на музиката и текста, а под него на движенията.

На Фиг. 3 са съпоставени поредицата от движенията, които се получават при първото и второто изпълнение на втората част на „Колко сме доволни“ във варианта на ОБББ. Вижда се, че тези две комбинация нито по структура, нито по съдържание съвпадат помежду си. **В първата комбинация се изпълняват осем стъпки, а във втората – девет!** Тези две осем тактови танцови комбинации също така се различават и от оригинала, показан на същата фигура.

Фиг. 2 Вариант на ОБББ. Съпоставка на движенията във втората част на упражнението с тези от оригинала.

Можете да се убедите сами от видеозаписите по-долу, че движенията при първото и второто изпяване на текста "Сутрин мило слънце посрещаме рано, то ни благославя и живот ни дава" са различни. Това се забелязва най-лесно в началото и края на откъсите

- те не започват и не завършват по един и същи начин, въпреки че се играят на едни и същи текст и музика. При първото изпяване на горния текст, например, движенията започват със стъпка с десен крак напред и дъгообразно движение на ръцете напред, а при второто – пак със стъпка с десен крак, но назад и дъгообразно движение на ръцете, но назад. Освен това втората половина на втората част, когато е в края на упражнението, завършва по различен начин от случая, когато не е в края.

Видеозаписи на втора част на упражнението „Колко сме доволни“ – варианти на ОБББ и на ИИПП.

1. Видеозапис на първа половина на втората част.
 - 1.1. [Вариант на ОБББ](#)
 - 1.2. [Вариант на ИИПП](#)
2. Видеозапис на втората половина, когато не е край на упражнението
 - 2.1. [Вариант на ОБББ](#)
 - 2.2. [Вариант на ИИПП](#)
3. Видеозапис на втората половина, когато е в края на упражнението
 - 3.1. [Вариант на ОБББ](#)
 - 3.2. [Вариант на ИИПП](#)

Времетраенето в музикални тактове на втората хореографска фигура на варианта на ОБББ (и в двете му версии) може да се изрази по следния начин:

$$[(3 + 3) \times 2,5 + 1] = [15 + 1] = 16 \quad (1)$$

В тази схема числата от лявата страна на равенството показват броя на тактовете за всяко движение, малките скоби отделят съответно простата танцова комбинация ТК_{1Б} (6 такта), а средните скоби - сложната танцова комбинация ТК_Б (16 такта).

Схемата на времетраенето на оригиналните движения е

$$[2 + 3 + 3] \times 2 = [8] \times 2 = 16 \quad (2)$$

където числата от лявата страна на равенството показват броя на тактовете за всяко движение, а средните скоби отделят сложната танцова комбинация ТК_Б (8 такта), която се повтаря два пъти. **Вижда се, че двете схеми (1) и (2) са с различна структура.**

Схемата, която изразява времетраенето на музиката на Част Б е:

$$[(2 + 2) + (2 + 2)] \times 2 = [8] \times 2 = 16 \text{ такта} \quad (3),$$

където числата от лявата страна на равенството показват броя на тактовете за всяка фраза на музиката (2 такта), малките скоби отделят съответно изреченията (4 такта), а средните скоби – периодите (8 такта).

От сравнението на схеми (1) и (3) се вижда, че 16-те такта на движенията при варианта на ОБББ не се делят на две еднакви осем тактови половини, както музиката. Само при оригиналните движения, схема (2), има еднозначно съответствие между строежа на музиката и движенията, като на един *музикален период* (8 такта) съответства една *сложна танцова комбинация* (8 такта). С други думи **при съвременните варианти**, освен че **липсват два такта от оригиналните движения, е нарушено и структурното съответствие между движения и музика.**

Резултатите от сравнението на оригинала с варианта на ИИПП са същите, тъй като той не се различава особено структурно и съдържателно от варианта на ОБББ. Описанието на двете версии на хореографската му фигурата е почти същото, като има

малка разлика само в 16-ия такт. При първото изпълнение на фигурата в 16-ия такт ръцете от положение назад-долу се изнасят напред-долу и тогава се поставят на кръста, докато във варианта на ОБББ ръцете от положение назад-долу направо се поставят на кръста. При второто изпълнение на фигурата (т.е. в края на упражнението) на 16 такт ръцете и в двата варианта изпълняват същите движения, но във варианта на ИИПП се прави само една стъпка – с ляв крак, вместо две – с ляв и десен, както е във варианта на ОБББ.

За 16-те такта на музиката на втората част *при оригиналните движения* се правят **общо 4 стъпки напред** при всяко от двете изпълнения на тази част, докато *във версията на ОБББ* тези стъпки **са 6 при първото изпълнение и 7 при второто изпълнение!** Във *варианта на ИИПП* и при двете изпълнения на втора част се правят **по 6 стъпки напред**. Това прави всичко 24 стъпки напред за оригинала в кратката му 64 тактова версия, 28 стъпки напред във варианта на ИИПП и 29 във варианта на ОБББ. От това следва, че **едновременното изпълнение на оригиналното упражнение и съвременните му варианти в един и същи кръг на паневритмията е невъзможно, защото те се разминават драстично във времето и пространството.**

4 Заключение.

Беше установено, че:

1. При оригиналното описание има пълно съответствие между структурата на музика, текст и движения.
2. Движенията **във втората част** на *вариантите на ОБББ и ИИПП съществено се различават от движенията на оригиналното описание на упражнението*:
 - липсват първите два такта от движенията на оригиналното описание;
 - вместо двукратно повторение на една и съща 8-тактова поредица от движения (танцова комбинация), както е в оригинала, в сегашните варианти се изпълняват две различни 8-тактови танцови комбинации;
 - нарушено е съответствието между структурата на музика, текст и движения, което съществува в оригинала.
3. Оригинално упражнение и съвременните му варианти се разминават драстично във времето и пространството. При изиграване на оригиналната 64 тактова кратка версия на упражнението изпълнителите се придвижват общо **24 стъпки напред**, във варианта на ИИПП стъпките напред са **28**, а в този на ОБББ са дори **29!**

Това дава сериозни основания да се смята, че **вариантите на ОБББ и ИИПП на упражнението „Колко сме доволни“ са следствие на деградация на формата на оригиналното упражнение в течение на времето**, а не са резултат на неговото развитие или усъвършенстване. Тези отклонения от оригиналното описание се появяват доста отдавна и частично могат да бъдат видени още в [архивния филм за паневритмията](#), заснет вероятно някъде около 1947 г., и в непубликуваното [описание на паневритмията от 50-те години](#).

Тук можете да видите [видеозапис на разучаване на втората част на упражнението "Колко сме доволни" според описанието от 1938 г.](#) и опит за колективно [цялостно изиграване с музика](#) по време на Рилския семинар по Паневритмия от 11 до 14 август 2016 г.

В школата по Паневритмия към „Културен център Люлин“ в гр. София се преподава оригиналната форма на упражнението.